

**§ 25 Verksamhetsplan 2016 för Skärholmens stadsdelsnämnd****Beslut**

1. Verksamhetsplan inklusive bilagor och budget för år 2016 fastställs.
2. Omslutningsförändringar om 123,0 mkr fastställs.
3. Resultatenheter 2016 fastställs enligt bilaga 2.
4. Nämnden söker budgetjustering om 1,0 mnkr av central medelsreserv för skötselåtgärder i Sätterskogens naturreservat.
5. Nämnden söker budgetjustering om 7,0 mnkr av centralmedelsreserv för tillgänglighetsåtgärder.
6. Nämnden söker budgetjustering om 3,0 mnkr för reinvesteringar.
7. Nämnden söker budgetjustering om 1,0 mnkr för klimatinvesteringar.
8. Ärendet överlämnas till kommunstyrelsen.

**Ärendet**

Föreligger förvaltningens tjänsteutlåtande,  
dnr 1.1./740-2015.

Förslag till verksamhetsplan och budget för Skärholmens stadsdelsnämnd bygger på nämndens uppdrag från kommunfullmäktige och nämndens uppdrag till stadsdelsförvaltningen.

**Förslag till beslut:**

Ledamoten Elisabeth Johnson (M) anmäler ett förslag till beslut enligt bilaga 1. Vice ordföranden Jan Jönsson (L) anmäler att Liberalerna ansluter till punkt nummer 3 i Moderaternas förslag till beslut enligt bilaga 1. Vice ordföranden Jan Jönsson (L) anmäler ett förslag till beslut enligt bilaga 2.

**Beslutsgång**

Ordföranden Lorena Delgado (V) yrkar bifall till förvaltningens förslag till beslut, och hör att det finns tre förslag till beslut; förvaltningens förslag till beslut, Moderaternas förslag till beslut, med stöd av Liberalerna i punkt nummer 3 enligt bilaga 1 samt Liberalernas förslag till beslut enligt bilaga 2.

Ordföranden Lorena Delgado (V) ställer dessa emot varandra och hör bifall till förvaltningens förslag till beslut.

**Ersättaryttrande**

Ersättaren Erik Sihlberg (C) anmäler ett ersättaryttrande enligt bilaga 3. Ersättaren Thomas Flank (KD) anmäler ett ersättaryttrande enligt bilaga 4.

**Reservation**

Jan Jönsson (L) reserverar sig mot beslutet till förmån för eget förslag till beslut.

Elisabeth Johnson (M) reserverar sig mot beslutet till förmån för eget förslag till beslut.

Andreas Lundin (M) reserverar sig mot beslutet till förmån för eget förslag till beslut.

Tapani Juntunen (M) reserverar sig mot beslutet till förmån för eget förslag till beslut.

Eva Rüdlinger (M) reserverar sig mot beslutet till förmån för eget förslag till beslut.

Cecilia Carpelan (L) reserverar sig mot beslutet till förmån för eget förslag till beslut.

Erik Sihlberg (C) som sitt ersättaryttrande reserverar sig mot beslutet till förmån för eget förslag till beslut.

Thomas Flank (KD) som sitt ersättaryttrande reserverar sig mot beslutet till förmån för eget förslag till beslut.

Bilaga 1. Förslag till beslut, Moderaterna med stöd av Liberalerna i punkt nummer 3.

2015-12-17

Skärholmens stadsdelsnämnd

Elisabeth Johnson, m.fl. (M)

Förslag till verksamhetsplan och budget - ärende

### **Förslag till beslut**

Stadsdelsnämnden beslutar följande.

1. Stadsdelsförvaltningens förslag till beslut avslås.
2. Stadsdelsförvaltningen ges i uppdrag att återkomma till nämnden med en verksamhetsplan i överensstämmelse med vad som anförs i detta beslut samt i enlighet med Moderaternas budgetreservation i kommunfullmäktige.
3. Stadsdelsförvaltningen ges i uppdrag att tillsammans med polis, lokalt näringsliv, fastighetsägare och lokala organisationer utarbeta en trygghetsplan för stadsdelen i enlighet med vad som anförs i detta beslut.
4. Därutöver anförs följande.

## **Skärholmen kan mer. Stockholm ska vara en stad med livschanser för alla.**

Vår politik för fler jobb med låg skatt, trygg välfärd och en fungerande vardag har prövats i flera val och har vunnit stockholmarnas förtroende. Det bekräftas av att Moderaterna fortsatt är kommunfullmäktiges största parti. Samtidigt har vi tagit vara på vårt första år i opposition genom att utveckla vår politik i de delar där den inte svarade upp mot stockholmarnas förväntningar.

## **En politik som utgår från stockholmarna och möjliggör livschanser**

Moderaternas vision för Stockholm är en öppen, hållbar, trygg, tillåtande och framtidsinriktad stad där människor

arbetar, där det finns en mångfald av människor, många företag och företagare och en stad dit tusentals studenter söker sig till regionens universitet och högskolor. Stockholm är en stad där människor vill bo och trivas, där människor vill skaffa barn och där människor vill bli gamla. Det ska finnas bra förskolor och skolor i hela staden med fokus på kunskap. Stockholm ska vara en stad för alla där tillgängligheten ständigt utvecklas. I Stockholm ska alla känna sig trygga. Moderaternas utgångspunkt är den enskilda stockholmaren/skärholmsbon.

## **En politik som ger svar på Stockholms framtidsutmaningar**

Stockholm är en fantastisk stad som har haft en god utveckling de senaste åren. Maktskiftet 2014 innebär dock att Stockholm har slagit in på en felaktig kurs. Framförallt saknas trovärdiga och genomförbara svar på Stockholms framtidsutmaningar.

En växande storstad som Stockholm står inför utmaningar på åtskilliga områden, från infrastruktur till företagsklimat och välfärd. Tre områden har dock en särställning: bostadsbyggandet, skolan och integrationen. Om staden står utan verksamma svar på dessa områden är det ödesdigert för Stockholms utveckling. Men om vi förmår att formulera hållbara svar för att möta dessa utmaningar finns en enorm potential i att Stockholm utvecklas till en ledande storstad i världen.

Efter ett år vid makten har den rödgrönrosa majoriteten höjt skatten två gånger, med sammanlagt över 1,3 miljarder kronor. Trots det förmår majoriteten inte leverera inom vare sig välfärden eller bostadsbyggandet. Problemet är inte brist på ekonomiska resurser, utan brist på politiskt ledarskap och brist på fokusering på kärnverksamheterna.

Överskott och skattehöjningar till trots, så väntas den rödgrönrosa majoriteten behöva låna en miljard kronor i månaden till investeringar. Skulden kommer trefaldigas till 70 miljarder kronor år 2018. Belåningen är ett ofrånkomligt resultat av en medveten politik att höja investeringstakten och samtidigt minska intäkterna. Att vältra över kostnaderna på framtida generationer är varken ansvarsfullt eller i längden hållbart. Det växande skuldberget riskerar bli en gökunge som tränger ut välfärdssatsningar, när alltmer av skattemedlen

måste gå till att betala räntekostnader på en galopperande skuld.

## **En politik som säkrar att alla människor oavsett bakgrund blir delaktiga i samhällsgemenskapen**

Världen, Sverige och Stockholm genomgår nu den största flyktingkrisen sedan andra världskriget. Stockholm ska ta ansvar för att hjälpa utsatta människor på flykt och bistå dem med ett värdigt och rättssäkert mottagande. Samtidigt som insatser i det akuta skedet är väsentligt så är det inte tillräckligt. Staden måste parallellt med insatser i det akuta mottagandet säkerställa effektiva insatser för svenskakunskaper, bostad, skolgång och introduktion på arbetsmarknaden. Dessa insatser behöver vidtas från dag ett. Endast med en framgångsrik integration som tillvaratar potentialen hos de människor som söker sig till Stockholm och ger dem förutsättningar att delta i den svenska samhällsgemenskapen är det möjligt att förena ett humant flyktingmottagande med en socialt hållbar stad.

Moderaternas budget tydliggör de politiska alternativen för Stockholms utveckling. Mot skattehöjningar ställer vi ekonomiskt ansvarstagande med befintliga resurser. Mot fallande bostadsbyggande ställer vi en offensiv politik för en växande stad. Mot fientlighet till fristående skolor ställer vi en politik med fokus på kunskap och tidigt stöd till alla elever. Mot höjda trösklar till arbetsmarknaden ställer vi en politik för fler vägar till jobb, särskilt för nyanlända och personer långt från arbetsmarknaden.

Stockholm är en fantastisk stad med enastående möjligheter att skapa goda livschanser för alla stockholmare och att ta plats som internationell och konkurrenskraftig storstad. Men det första året med den rödgrönrosa majoriteten är dessvärre ett förlorat år. Stockholm behöver en politik för jobben som gör att vi har resurser till vår gemensamma välfärd.

## **Förskoleverksamhet**

Kommunfullmäktiges mål för verksamhetsområdet ska vara att barn och elever inhämtar kunskaper och värden. Det ska

finnas ett brett urval av verksamheter, inriktningar och fristående alternativ, där kunskap och lärande står i fokus. Stockholm ska erbjuda en trygg och inspirerande miljö för barn och ungdomar att växa upp i.

Förskolans fysiska miljö ska väcka nyfikenhet, inspirera och utmana barn till utforskande och upptäckande. Miljön både i förskolan och i dess närområde ska ge möjlighet till en aktiv utevistelse med fysisk rörelse. Utemiljön ska också ses som ett av förskolans pedagogiska rum. Det positiva sambandet mellan kost, rörelse och hälsa grundläggs redan i förskoleåldern. Alla barn ska få god, varierad och näringsriktig mat i förskolan.

Det är viktigt att tillsynen av förskolan fungerar och att verksamheten i förskolan håller högsta kvalitet. Om brister upptäcks ska åtgärder vidtas skyndsamt.

Det är också viktigt att barnen lär sig svenska språket.

### **Bevarad och utökad valfrihet**

Full etableringsfrihet ska gälla för fristående förskolor och pedagogisk omsorg. Moderaterna vill se en mångfald av utförare och olika pedagogiska verksamheter. Fristående förskolor fyller en mycket viktig roll för förskoleverksamheten i Stockholm. Fristående alternativ ökar den pedagogiska mångfalden och föräldrarnas valfrihet. De bidrar till att skapa fler arbetsgivare och karriärvägar för personal samt till utbyggnaden av platser i förskolan. Föräldrarnas rätt att fritt välja den förskola som bäst passar deras barns behov ska därför värnas och utvecklas. Lika villkor ska råda mellan kommunal och fristående förskola. Stockholms stads förskoleprogram – ”Framtidens förskola” – anger fokus för verksamheten i stadens förskolor. Förskoleprogrammet omfattar såväl kommunal som fristående förskoleverksamhet i Stockholms stad.

I syfte att underlätta för föräldrarna samt förbättra planeringsförutsättningarna för förskolorna och staden har en ny webbaserad gemensam ingång till den gemensamma förskolekön och de fristående förskolornas köer införts. Den gemensamma ingången innebär också att lediga platser kan förmedlas snabbare. En särskild ersättning om 1 000 kronor per barn för att upprätthålla barnomsorgsgarantin ska fortsatt tilldelas de förskolor som är anslutna till stadens gemensamma

förskolekö. Utbildningsnämnden ska utreda möjligheten till en gemensam förskolekö i vilken samtliga förskoleaktörer i Stockholms stad ska ingå. Den gemensamma förskolekön ska administreras externt. I dag arbetar många stockholmare utanför traditionell kontorstid. Staden ska säkerställa att de som har ett fastställt behov av barnomsorg utanför stadens ramtider (06:30–18:30) får möjlighet till detta i enlighet med stadens gällande regelverk och inom ramen för barnomsorgsgarantin.

Stadsdelsnämnden ska löpande kontrollera att ramöppettiderna följs. Förskolorna ska vara tydliga i sin information till föräldrar om ramöppettiderna samt rätten till annan barnomsorg om förskolan har stängt.

Förskolebarn vars vårdnadshavare är föräldralediga enligt föräldraledighetslagen för vård av nyfött syskon, har rätt till plats om maximalt 30 timmar per vecka fördelade under fyra eller fem dagar. Dagen kan enligt regelverket starta mellan klockan 8–9 och sluta mellan klockan 14–16.

#### **Tidiga insatser**

Att delta i en pedagogisk verksamhet redan från tidig ålder kan ge många barn stora möjligheter till individuell utveckling. Därför bör staden se över möjlighet att erbjuda barn till föräldrar som har regelbundet stöd från socialtjänsten mer tid i förskolan. Det ger också en möjlighet att på ett tidigt stadium uppmärksamma barn med behov av särskilt stöd. Barn med läs- och skrivsvårigheter får större möjligheter att lära sig läsa och skriva om deras svårigheter uppmärksammas tidigt i livet. Förskolechefen ska ansvara för att barn som behöver extra stöd får det och att det sker i samverkan med föräldrarna. Stödet ska utformas så att det stärker barnets egen lust att lära och utvecklas samt främja inkludering i gruppen. Alla barn ska ha samma möjligheter till stöd oavsett om de går i kommunal eller fristående förskola. Det är angeläget att fortsatt följa utvecklingen av behov och tillgång på platser i stadens specialförskolor och språkförskolor. Fler speciallärare och specialpedagoger är viktiga och ska finnas tillgängliga för att handleda resurspersoner i förskolan samt pedagoger som har barn i behov av särskilt stöd. Ett försök med mobil enhet med specialpedagoger ska erbjudas förskolorna och inrättas under utbildningsnämnden för detta syfte.

Litteraturen ska ha en given plats i förskolan som källa till språkstimulans, samtal och reflektion där högläsning är ett viktigt inslag. För att stödja och stärka förskolans arbete med barns språkutveckling pågår en lässatsning i Stockholms förskolor. Utbildningsnämnden ska verka i nära samarbete med stadsdelsnämnden och kulturnämnden inom projektet Stockholm högläser för att litteratur och läsning ska bli en än mer naturlig del i barnens utbildning och bildning och litteratur uppvärderas. Projektet ska bli en integrerad del i förskolans ordinarie verksamhet.

Ett utvecklingsområde för stadens förskolor är arbetet med flerspråkiga barn och interkulturellt arbete. Det är angeläget att förskolan har en bra kompetens om barns språkutveckling och kan stödja flerspråkighet hos barn med annat modersmål än svenska. Förskolan ska förstärka sitt arbete med språkutveckling för barn. Utbildningsnämnden ska uppmuntra och möjliggöra för fler internationella förskolor och inriktningar som vill etablera sig i Stockholms stad. Internationella förskolor är viktiga i syfte att stärka Stockholms internationella konkurrenskraft och därmed locka hit utländsk arbetskraft oavsett om det är tillfälligt eller permanent.

Kommunstyrelsen ska följa behovet av finskspråkig förskola och i samverkan med stadsdelsnämnderna säkerställa att utbudet av platser motsvarar behovet. Stadsdelsnämnderna ska, utifrån minoritetslagstiftningen, kunna erbjuda hela eller delar av förskoleverksamhet på finska. Varje stadsdelsnämnd ska vara tydlig i sin information om tillgången till förskoleverksamhet på finska.

En hög personaltäthet ska fortsatt prioriteras och stadsdelsnämnderna ska ges i uppdrag att prioritera målet om barngruppernas storlek. Uppföljningen av riktlinjerna för antal pedagoger per barn i förskolan ska skärpas för att säkerställa att riktlinjerna följs. Ett tak för barngruppernas storlek är viktigt att sätta eftersom barngruppernas storlek tenderar att öka.

**Skärholmens  
stadsdelsförvaltning**

Bodholmsplan 2  
Box 503, 127 26 Skärholmen  
Telefon 08-508 24 000  
skarholmen@stockholm.se  
stockholm.se

**Samverkan**

En god samverkan mellan förskola och skola är av stor betydelse för barns utveckling och lärande. Stadsdelsnämnderna har, i samverkan med utbildningsnämnden, ansvaret för att samordna arbetet med

barnens övergång mellan förskola och skolans verksamheter. Stadens riktlinjer för övergång mellan förskola och skola omfattar även fristående förskolor och skolor. För att underlätta övergången mellan förskolan och grundskolan ska utbildningsnämnden utreda förutsättningarna för att införa screening av elever i behov av särskilt stöd avseende såväl läs- och skrivsvårigheter som neuropsykiatriska diagnoser. Detta för att redan i tidig ålder upptäcka eventuella svårigheter och därmed kunna sätta in rätt insatser för att stötta de elever som har behov av detta. Förskolan ska ha goda former för samverkan med föräldrar och vårdnadshavare. Föräldrars och vårdnadshavares kännedom om vad förskolan gör för att stödja barnens utveckling ska öka. Resultatet av förskoleundersökningen ska vara vägledande i förskolans arbete med dokumentation och dialog. Varje förskola ska ha en namngiven kontaktperson hos socialtjänsten.

## **Verksamhet för barn, kultur och fritid**

Det ska finnas ett rikt utbud av kultur, idrott och fritidsaktiviteter som bidrar till att utveckla barn och ungdomars fysiska och psykiska hälsa och sociala förmåga. Staden ska ha många miljöer som är stimulerande för barn och där familjer kan umgås. I samverkan med föreningslivet ska det finnas gott om lokaler och platser utomhus där barn och unga kan få stimulerande aktiviteter och upplevelser på fritiden. Staden ska tillhandahålla en god fritidsverksamhet för barn och ungdomar. I samverkan med det lokala föreningslivet och andra aktörer ska en mångfald av verksamheter för barn och unga erbjudas. Det är angeläget att i planeringen av verksamheter för barn och ungdomar ta särskild hänsyn till behoven hos barn och ungdomar med funktionsnedsättning.

Alliansen fattade under sin mandatperiod beslut att be Fryshuset ta hand om ungdomsverksamheten i Skärholmen. Detta har givit positiva resultat både när det gäller flickors engagemang samt aktiviteter för barn och unga. Majoriteten försökte återkommunalisera verksamheten under hösten men fick ge sig då ungdomarna och föräldrar protesterade. I stället ser vi ytterligare en utökning av verksamheten som Fryshuset driver. Vilket är mycket positivt.

Också skall nämnas Somaliska föreningens arbete för de unga både genom nattvandring och aktiviteter med de unga.

För stadens alla barn och ungdomar finns ett stort utbud av fritidsgårdar med olika inriktningar. Grunden för verksamheten är en miljö utan krav på prestation där ungdomar själva har möjlighet att tillsammans med personalen planera och genomföra olika aktiviteter i en stimulerande och trygg miljö. Pojkar och flickor ges samma möjligheter till aktiviteter.

### **Föreningsstöd**

Föreningslivet, som i det närmaste når 50 procent av stadens barn och ungdomar, är en viktig del i stadens folkhälsoarbete. För att stimulera lokala föreningar och därigenom kulturliv och idrottsaktiviteter för stadsdelens ungdomar finns föreningsstöd att söka. Riktlinjerna för ett sådant stöd bör efter vår mening omarbetas så att stöd till organisationer som arbetar med trygghetsfrågor samt aktiviteter för barn och unga prioriteras.

### **Feriejobb**

Stadsdelsnämnden ska fortsatt planera för att erbjuda ungdomar i Stockholm feriearbeten under både sommar- och vinterlov. Vår målsättning är att alla som ansöker om feriejobb, och som tillhör målgruppen för de kommunala feriejobben, ska erbjudas arbete.

## **Äldreomsorg**

Äldreomsorgen ska hålla hög kvalitet. Mångfald och valfrihet inom äldreomsorgen garanterar rätten för de äldre att kunna känna sig trygga med att omsorgen ska uppfylla deras individuella behov och ta hänsyn till deras personliga önskemål. Det är viktigt att äldre bemöts med respekt och att de ges möjlighet att påverka sin egen livssituation och omsorg. Det egna inflytandet över insatser och valmöjligheter ska stärkas samtidigt som stadens byråkrati och detaljstyrning ska minska.

De boendeformer som erbjuds stadens äldre ska vara anpassade efter olika individuella behov. De allra flesta äldre vill bo kvar i sin bostad så länge de känner sig trygga i hemmet. Den enskilde som så önskar ska kunna bo kvar i sin bostad eller äldreboende till livets slut utan att behöva flytta, även om behoven av vård och omsorg ökar. Äldre har olika önskemål.

En parboendegaranti finns som ger förutsättningar till sammanboende för de äldre par som så önskar. Likväl, vid make eller makas bortgång, kan en person som i vanliga fall klarar sig utmärkt på egen hand behöva särskild hjälp och stöd för att orka med vardagen. Stödet syftar till att hjälpa personen att återgå till ett liv och vardag liknande det som fanns innan bortgången.

Under de närmaste tio åren kommer antalet personer äldre än 80 år att minska i Stockholm för att sedan öka igen och därmed ökar också behovet av olika former av vård- och omsorgsboende. Servicehusen ska kvarstå som en av flera boendeformer så länge efterfrågan finns, samtidigt är det centralt att i den pågående boendeutredningen se över hur förstärkt vårdfokus i samtliga boendeformer bäst säkerställs. Stockholm ska uppmuntra lösningar som seniorboenden och kollektivboenden. Vid biståndsbedömning ska särskild hänsyn tas till hög ålder kombinerat med ensamhet.

Tekniska hjälpmedel erbjuder nya möjligheter att underlätta för äldre och deras anhöriga att använda sin valfrihet och enkelt kunna välja mellan olika utförare. Stadens system stärker möjligheterna för stockholmarna och stadens medarbetare att söka fram en utförare utifrån olika preferenser. Detta blir också viktiga verktyg för stadens äldrecoacher, som ska ge individuell hjälp om vilka valmöjligheter som finns.

Hemtjänsten har en viktig roll och den mångfald av utförare som stockholmarna kan välja mellan ska fortsatt bevaras. Samtidigt är det viktigt att fastställa en så hög kvalitet som möjligt. För en bättre kontinuitet inom hemtjänsten ska en utredning tillsättas om hur det kan införas en kontinuitetsbonus till avdelningar som levererar en hög kontinuitet. Det är också viktigt med enklare process för nyttoparkeringstillstånd för hemtjänstpersonal. Genom att minska administrativ och byråkratisk börda kan vi underlätta arbetet för hemtjänstpersonalen. Arbetet för en god arbetsmiljö där antalet sjukskrivningar minskar ska prioriteras. Stadens uppföljning av verksamheter ska vara likvärdig oavsett driftform. Såväl kommunala som fristående verksamheter ska redovisa sina verksamheter ekonomiskt och kvalitetsmässigt likvärdigt samtidigt som äldreomsorgen bör följas upp genom att i större utsträckning mäta nöjdheten hos den enskilde. Staden ska verka för tydliga lämplighetskrav för ägare till fristående verksamheter.

Införandet av digitala trygghetslarm i eget boende ska fortlöpa. Teknikskiftet kommer att innebära att de enskilda personer som är beviljade trygghetslarm kommer att ha ett fungerande trygghetslarm i enlighet med modern informations- och kommunikationsteknik.

Äldreomsorgen ska präglas av personligt inflytande, trygghet och respekt. Genom att fånga upp enskilda människors verkliga behov ska vården och omsorgen hålla en god kvalitet.

Information om stadsdelsnämndens aktiviteter för äldre ska finnas lättillgängligt via Äldre direkt, som åter ska hålla öppet på helger.

## **Individ- och familjeomsorg inklusive socialpsykiatri**

Stockholm ska vara världsledande i skyddet av de mänskliga rättigheterna. Staden ska arbeta med vetenskapliga arbetssätt för att skapa trygghet såväl i utemiljön som i hemmen. Socialtjänst, sjukvård, polis, skola och det civila samhället ska arbeta tätt tillsammans för att förebygga att människor far illa och reagerar snabbt och effektivt om det ändå sker.

Socialtjänstens arbete ska grundas på respekt för den enskilda individens önskemål och val. Den enskilde ska också ha inflytande över och vara delaktig i utformandet av sin insats. I detta arbete ska möjligheten att ta stöd av den enskildes sociala nätverk beaktas. Arbetet ska baseras på kunskaper och erfarenheter där metoder och insatser ska vara evidensbaserade och visa på goda resultat. Nämnderna ska mäta och följa upp resultatet av beslutade och utförda insatser.

### **Förstärkt barnrättsperspektiv**

Barnrättsperspektivet inom socialtjänsten har stärkts under de senaste åren. Kraven på barn och ungas delaktighet och rätt till relevant information är förankrade i socialtjänstlagen. Bland annat fastslår socialtjänstlagen att barnets bästa ska vara avgörande vid beslut och andra åtgärder som rör vård- eller behandlingsinsatser. Ett barn ska ges möjlighet att framföra sina åsikter i frågor som rör barnet. Barns delaktighet i utredningsarbetet är ett viktigt utvecklingsområde som fortsatt ska prioriteras. Stadens socialtjänst behöver ha fokus på att öka brukarmedverkan, delaktighet och dialog med barn och unga. Stadsdelsnämnderna ska fortsatt prioritera uppföljning

av placerade barn och unga samt barn som lever med våld i nära relationer. Stadsdelsnämnderna ska tillsammans med socialnämnden utreda hur barnens rätt till självbestämmande och integritet kan stärkas inom psykiatrin.

Barn och unga i familjehem är en högt prioriterad målgrupp. I stadens riktlinjer för familjehemsvård har barnperspektivet förstärkts och vikten av att göra barn delaktiga har förtydligats i hela handläggningsprocessen. Stadsdelsnämnden och socialnämnden ska fortsatt utveckla rutiner för tillsyn, uppföljning och utredning av familjehem och följa upp att stadens riktlinjer för familjehemsvård efterlevs. Nämnden ska även verka för rekrytering av fler familjehem. Vi förstår de ansträngningar och det tryck som finns för att möta behoven av tillfälliga boendelösningar, bemanning, gode män och skolplaceringar.

#### **Förebyggande arbete och tidiga insatser för barn och unga**

En god skolgång utgör en av de främsta skyddsfaktorerna för barn som riskerar att fara illa. Stadsdelsnämnden ska fortsatt prioritera förebyggande arbete och tidiga insatser till barn och ungdomar. Samverkan mellan skolan och socialtjänsten ska intensifieras för att uppnå en tydligare helhetssyn kring de barn som far illa eller riskerar att fara illa. Föräldrastödinsatser som ger goda effekter ska prioriteras. Föräldrastödsprogram som Komet och ABC ska erbjudas föräldrar i förebyggande syfte.

Stadsdelsnämnden ska fortsatt utveckla arbetet för att stärka stödet för barn och unga med psykisk ohälsa. Samverkan mellan socialtjänst, skola och hälso- och sjukvården är en viktig del i detta arbete.

För att möta barns och ungas behov behöver staden använda samma arenor som de unga. Alliansen införde socialrådgivning på nätet införts i Stockholms stad och ytterligare digitala tjänster ska utvecklas för att öka tillgängligheten och nå nya grupper. Stadsdelsnämnden ska arbeta förebyggande genom att skapa meningsfull sysselsättning för barn och ungdomar under sommarmånaderna, exempelvis genom feriearbeten, dagkollo och samarbete med idrottsföreningar och andra organisationer. Stadens uppsökande arbete med bland annat fältassistenter ska fortgå.

### **Drog- och brottsförebyggande arbete**

Stadsdelsnämndens drogförebyggande arbete ska fortsatt prioriteras. Stockholmsenkäten är ett viktigt verktyg för stadens framtida planering inom preventionsområdet. Stadsdelen ska utifrån problembild och förutsättningar utforma metoder att använda i det brottsförebyggande arbetet i syfte att göra Stockholm till en trygg stad. Obligatoriska föräldrasamtal ska hållas senast efter 24 timmar när en påverkad minderårig påträffats av polis eller socialtjänst eller när en ungdom anmäls för brott.

### **Ensamkommande barn**

Stockholms stad möter ett allt större antal ensamkommande barn som söker sig till Sverige och Stockholm. Detta ställer stora krav på stadens insatser och möjlighet att tillgodose behoven för de som placeras i Stockholm för att säkra en snabb integrering. Stockholms arbete och mottagande för ensamkommande barn ska ses över och effektiviseras för att kunna möta dagens utmaningar på bästa möjliga sätt för både de unga och för stadens medarbetare i ett långsiktigt perspektiv.

Stadens medarbetare ska känna trygghet och ett stöd i det arbete som görs och de ensamkommande ska uppleva Stockholm som en stad där möjligheterna till en god framtid finns. Stadsdelsnämnden ska tillsammans med socialnämnden, utbildningsnämnden, överförmyndarnämnden, arbetsmarknadsnämnden och stadens bostadsbolag samt andra berörda instanser utveckla rutiner för att säkra mottagande, integration, skolgång och bostäder för ensamkommande barn. Som ett viktigt steg för en effektiv integration ska Stockholm från första dagen påbörja arbetet med att säkra ungdomarnas rätt till skola och en ordnad skolgång ska erbjudas inom två veckor. Arbetet leds av utbildningsnämnden.

### **Socialpsykiatri**

Stadsdelsnämnden ska arbeta för att sysselsättningen bland personer med psykisk och neuropsykiatrisk funktionsnedsättning förbättras. Alternativen behöver anpassas efter individen och därför upparbetas kontakter med företagare i närmiljön för att åstadkomma ett mer varierat utbud. Därmed sprids även kunskap till företagen om vad målgruppen kan bidra med.

Socialnämnden har i samverkan med stadsdelsnämnderna och intresse-/brukarorganisationer tagit fram en handlingsplan för utveckling av socialpsykiatri i staden. Stadsdelsnämnderna ska i samverkan med socialnämnden planera för utbyggnad av boenden för personer med psykisk funktionsnedsättning. Planering och genomförande ska utgå från handlingsplanen för utveckling av socialpsykiatri. Socialnämnden ska tillsammans med stadsdelsnämnderna utreda hur barnens rätt till självbestämmande och integritet kan stärkas inom psykiatri.

#### Våld i nära relationer

Arbetet mot våld i nära relationer ska fortsatt prioriteras av samtliga nämnder. Stadsdelsnämnden ska utveckla rutiner och metoder för att inventera målgrupperna och för att upptäcka våldet och hitta våldsutsatta. Varje stadsdelsnämnd ska ha ett våld i nära relationsteam som även ska vända sig till män. Ett större fokus behöver läggas på att utveckla det preventiva arbetet för att angripa våldets ursprung. Arbetet med ökade insatser till våldsutövare behöver utvecklas. Det ska finnas ett tydligt barnperspektiv i alla utredningar av vuxna som utsätts för våld alternativt vuxna som utövar våld. Det ska alltid inledas en utredning när socialtjänsten får kännedom om att ett barn lever med våld i nära relation.

Barn som drabbats av våld i nära relationska få möjligt till Tryggare barn. Metoder som Signs of Safety och Caring Dads kan med fördel användas.

Även män drabbas av våld i nära relationer. Arbetet med våld i nära relationer ska inkludera olika målgrupper och kompetensen kring detta ska stärkas hos berörd personal. Staden ska erbjuda platser på skyddat boende för män. Socialnämnden får i uppdrag att utreda möjligheten till flerårigt verksamhetsbidrag inom våld i nära relation samt se över stöd till verksamheter som arbetar för att motverka hedersproblematik. Flera par som är utsatta för hedersrelaterade hot bör ges plats på skyddade boenden.

Det är av stor vikt att stadsdelsnämnden, socialnämnden samt utbildningsnämnden utformar regelverk och ekonomiskt stöd på ett sätt som garanterar skolgång eller pedagogisk verksamhet för de barn som tvingas leva under skydd, exempelvis på kvinnojourerna.

### Hedersrelaterat våld och förtryck

Arbetet mot våld och hedersrelaterat förtryck ska särskilt prioriteras inom socialtjänsten i stadsdelen. Origo, det länsgemensamma resurscentret för hedersrelaterat våld och förtryck, ska fortsätta vara ett samlat kunskapscenter för unga. Staden ska verka för att Origos uppdrag utökas till att även arbeta med förebyggande insatser riktade mot unga samt med information och ökad kunskap till relevanta verksamheter som möter unga i sitt dagliga arbete.

Stadsdelens arbete mot våldsbejakande extremism och radikaliserings ska stärkas. Socialtjänstens kompetens ska öka och samarbetet mellan dessa och rättsvårdande myndigheter öka. Stadsdelsförvaltningen ska därför ta fram en lokal handlingsplan för arbetet ska bedrivas framöver.

### Kompetensförsörjning

En relativt hög rörlighet bland socialsekreterare och biståndsbedömare har uppmärksammats inom stadens socialtjänst. Den höga rörligheten får effekter på kvalitet, kontinuitet och arbetsmiljö. För att säkerställa en rättssäker myndighetsutövning och trygga en god kompetensförsörjning är det viktigt att såväl socialnämnden som stadsdelsnämnden erbjuder nya medarbetare en gedigen introduktion och stöd till medarbetare med kort erfarenhet i form av handledning och mentorskap.

### En trygg stadsmiljö

Stockholm ska vara klotterfritt och det ska vara rent och städat på allmänna platser såsom gator, torg och parker. Nolltolerans mot klotter ska återinföras och efterlevnaden av klotterförbudet ska prioriteras, inte minst ur ett trygghetssperspektiv. Stadens städgarantier, som innebär att städning, tömning av papperskorgar och klottersanering ska ske inom 24 timmar efter anmälan, ska förbättras. Information om stadens städgaranti ska finnas tillgänglig i anslutning till publika platser som torg, parker och grönytor. Det är angeläget att involvera externa parter i arbetet för en ren och vacker stad. Satsningen med Stockholmsvärdar ska fortgå.

Staden ska inom ramen för den kommunala kompetensen kunna tillse att de lokala ordningsföreskrifterna följs. Staden ska hemställa till regeringen om möjligheten att kunna anställa ordningsvakter som kan verkställa avhysningar och arbeta förebyggande så att fler olovliga bosättningar inte växer fram.

Staden ska också hemställa till regeringen om att **parkeringsvakter** bör få befogenhet att bötfälla personer som skräpar ner.

Stadsdelen ska ha en trygg och attraktiv stadsmiljö. Mycket av otrygghet och riskerna för kriminalitet motverkas om man bygger in trygghet i stadsmiljön. Det gäller exempelvis promenadvägar, belysning, växtlighet, placering av konstruktioner eller gångstråk. Är stadsmiljön nedsliten och ger en allmänt otrivsamt känsla ökar känslan av upplevd otrygghet. Stadsdelsnämnden ska därför beakta trygghetsaspekten vid upprustning av stadsmiljöer.

## **Ekonomiskt bistånd**

Stadens arbete med ekonomiskt bistånd ska utgå från ett tydligt barnperspektiv.

Ett viktigt syfte med det utvecklingsarbete som bedrivits inom det ekonomiska biståndet är att samtliga stadsdelsnämnder ska använda evidensbaserade instrument för bedömning både vid nybesök samt vid långvarigt behov av ekonomiskt bistånd. Socialnämnden ska främja en fortsatt utveckling av detta arbete. Stadens aktiva arbete med att motverka, identifiera och utreda felaktiga utbetalningar fortsätter.

Det finns skäl att utveckla arbetet med att främja rehabiliterande insatser för mottagare av ekonomiskt bistånd, för att få tillbaka människor i arbete och minska biståndsbehovet. Socialnämnden ska, tillsammans med representanter från stadsdelsnämnden och arbetsmarknadsnämnden, etablera samverkan med Försäkringskassan med syfte att utforma rutiner för samarbete när personer med ekonomiskt bistånd är i behov av stöd för samordning av rehabilitering.

Genom Jobbtorg Stockholm ska alla som idag är beroende av ekonomiskt bistånd på grund av att de är arbetslösa garanteras en snabb individuell bedömning och en aktivitetsplan.

Bilaga 2: Förslag till beslut, Liberalerna

Skärholmens stadsdelsnämnd 2015-12-17

Ärende

Verksamhetsplan 2016 för Skärholmens sdn

Jan Jönsson m fl (L)

### **Förslag till beslut**

1. Att avslå stadsdelsförvaltningens förslag till beslut.
2. Att uppdra åt stadsdelsförvaltningen att återkomma med förslag till verksamhetsplan i enlighet med Liberalernas budgetreservation i kommunstyrelsen.
3. Att anföra följande.

### **Ansvar och prioritering i en tid med utmaningar**

Liberalerna föreslår satsningar på välfärdens kärnverksamheter med bibehållen skattenivå. En väl fungerande äldreomsorg, förskola och socialtjänst tillsammans med en välskött stadsmiljö är stadsdelens viktigaste uppgifter. Vi kombinerar ansvarstagande för välfärden med en politik för fortsatt tillväxt och konkurrenskraft. Vi lyckas göra detta genom att prioritera satsningar som gör konkret skillnad för stadsdelens invånare, inte minst de som allra mest behöver samhällets hjälp och stöd, tvärtemot majoritetens symbolpolitik.

Från länder som härjas av krig, fattigdom och förtryck kommer många människor till Europa i sökandet efter ett drägligt liv. Stockholm ska vara en stad där dessa människor kan bygga sig en framtid. Den solidaritet som stockholmarna har visat med medmänniskor på flykt ger hopp om att detta är en situation som vi kan lösa tillsammans.

För oss liberaler kommer kvalitet och valfrihet alltid före driftsform. Den rödgrönrosa majoriteten i stadsdelarna driver en politik där många välfungerande och populära verksamheter som drivs av fristående anordnare nu återkommunaliseras inom snart sagt samtliga verksamhetsområden. Det är inte att sätta brukarnas och skattebetalarnas behov främst.

Majoriteten har givit en hel mängd uppdrag som kommer att ta upp förvaltningens utredningsresurser när dessa behöver bättre för kärnverksamheterna. Man har också givit uppdrag som det överhuvudtaget inte finns täckning för i reda pengar och inte heller då nämnder som man säger ska medverka i satsningarna inte själva har fått motsvarande uppdrag av kommunfullmäktige. Detaljstyrning och oklarhet över politikerrollen präglar dessutom majoritetens förslag till beslut, ett exempel är att majoriteten lägger sig i förvaltningens förslag att skapa en vikariepool (sid 7). En hel del förslag i förslaget till verksamhetsplan är välmenande, men helt fel prioriteringar i det läge vi nu befinner oss i. All energi behöver fokuseras på att kvaliteten i våra kärnverksamheter ska vara högsta möjliga inte minst för att kunna ta emot nyanlända till vår stadsdel på bästa tänkbara sätt. Det är för övrigt inte vi i Skärholmens stadsdelsnämnd som styr andra nämnder, det är kommunfullmäktige som beslutar om vad nämnderna ska ha för ansvarsområden.

**Här presenterar vi ett antal exempel på ofinansierad verksamhet i majoritetens förslag till verksamhetsplan. Var finns pengarna?**

- Sättagårdsvägen ska utvecklas till ett barnanpassat familjehus där socialtjänst och jobbtorg samverkar (sid 9)
- Alla femåringar ska innefattas i El-Systema (sid 13).
- Anhörigdag och demensdag ska genomföras (sid 15)
- Hur ska 127-festivalen kunna prioriteras när man nu lagt många nya uppdrag på Fryshuset som kostar pengar? (sid 20)
- Fler träffpunkter ska skapas för unga (sid 26, träffpunkt måste i detta avseende tolkas som fritidsgårdar, det är ju då vi använder det begreppet). Var finns pengarna till att öppna fler träffpunkter? De verksamheter vi redan har ska ju jobba aktivt med att rikta sig till flickor och hbtq-personer!
- En särskild parklek ska utformas för barn och föräldrar med funktionsnedsättning (sid 30 ). Ja det låter ju mycket bra, men var är pengarna?

- Stöd ska ges till föreningar som startar projekt till gagn för medborgarna (sid 31) Med vilka pengar? Bättre att prioritera att kärnverksamheterna kan utveckla sin kvalitet i dagsläget. Vem bedömer om projekten är till gagn för medborgarna?
- Medborgarbudget (sid 43). Vad är det och varifrån tas pengarna?
- Fler föreningslokaler ska byggas i samband med bostadsprojekt i samverkan med exploateringskontoret, stadsbyggnadskontoret och bostadsbolaget (sid 31). Men dessa nämnder har ju inte fått motsvarande uppdrag! Vem ska betala projekterings- och byggkostnaderna samt hyrorna?
- Sist men inte minst; majoriteten vill möjliggöra muralmålningar (sid 13). Enligt Spånga-Tenstas tjänsteutlåtande i frågan kostar en (1) vägg 850 tkr att upprätta och 100 tkr i årligt underhåll. Hur ska detta finansieras? Vi har i och för sig inget emot just muralmålningar under professionell ledning. Det vi tror att majoriteten menar är dock graffitiväggar. Det är i princip bara unga män som ägnar sig åt graffiti och så mycket pengar för en vägg är att återigen prioritera killars framför tjejers fritidsaktiviteter.

Vi ifrågasätter starkt majoritetens prioriteringar och brist på respekt för förvaltningens viktigaste uppgifter; att utveckla och hålla en hög kvalitet i kärnverksamheterna inom givna ekonomiska ramar. Några exempel på felprioriteringar är uppdraget att arbeta fram en strategi för levande lokala centrum (sid 10), fler särskilda stadsdelsdagar (obs pluralis sid 31), demens-och anhörigdagar (angelägna ämnen men ska inte organiseras av stadsdelsförvaltningen), särskilda samordnare för ungdomsrådet och demokratiberedningen och en ny kulursekreterartjänst.

Ett lokalt utvecklingsprogram (sid 21) ska tas fram enligt KF:s beslut. Dessa ska processas i medborgardialog under 2016 och 2017, det innebär att inget konkret kommer att göras under kommande två år. Det hade varit mycket bättre att fullfölja det program som redan antagits för ytterstadens utveckling med tydlig ansvarsfördelningen för centrala nämnder och bolag.

Exkluderande design ska avlägsnas (sid 25). Problemet är att majoriteten i det begreppet inkluderar design som faktiskt gör att tryggheten kan förbättras i vissa utsatta miljöer, exempelvis

parker där många drogberoende personer samlas. Vi är för ett brottspreventivt och trygghetsskapande arbete i stadsmiljön.

Friskvård ska schemaläggas (sid 24). Innebär det att medarbetarna inte längre får köpa gymkort eller liknande? Vi liberaler anser att medarbetarnas olika behov och intressen ska få styra!

## **Förskola**

Vårt Stockholm ska vara den öppna världsstad där varje ung människa får chansen att utvecklas och välja hur livet ska se ut. Förskolan har en stor potential för att låta varje barn utvecklas till den som den ska bli, oberoende av kön.

I Liberalernas Stockholm har förskolan, kommunal såväl som fristående, goda förutsättningar och präglas av trygghet, ett väl genomarbetat pedagogiskt fokus och av hög kvalitet.

En nyckel till att fortsätta utveckla förskolans kvalitet är att satsa på förskollärarna. **Därför satsar vi på att höja förskollärarnas löner.**

Genom stora ansträngningar har antalet barn per grupp i förskolan minskat under Alliansmajoriteten, samtidigt som barngrupperna ökat i Sveriges övriga storstäder. I Skärholmen utlovade de rödgröna partierna inför valet att barngrupperna kraftigt skulle minskas. Istället har tvärtom barngruppernas storlek ökat. **För Liberalerna är det en självklarhet att taken på 14 respektive 18 barn per grupp ska hållas.** Föräldrarna har rätt att förvänta sig en förskola där personalen har tid för barnen.

**För att säkerställa att resurserna kommer förskolan till del vill vi höja förskolepengens andel av grundschablonen med en procentenhet.** Förskolepengens andel av grundschablonen ska vara 81 procent av grundschablonen. Pengens andel av grundschablonen för barn i pedagogisk omsorg höjs med 0,5 procentenheter och uppgår till 94,5 procent av grundschablonen.

**Den som leder den dagliga verksamheten och har det pedagogiska ansvaret på en förskoleavdelning eller förskola ska vara förskollärare.** Med anledning av den tilltagande bristen på förskollärare måste staden stärka arbetet med rekrytering, kompetensutveckling och karriärvägar för förskolans personal. En viktig del i detta är att verka för fler manliga förskollärare, liksom för mångfald i personalsammansättningen i övrigt.

För att trygga en fortsatt personalförsörjning är det viktigt att stadsdelen erbjuder medarbetarna pedagogisk grund- eller vidareutbildning till barnskötare eller förskollärare.

**Förskolorna ska arbeta aktivt med jämställdhet inom alla delar av verksamheten,** så att alla barn får tillgång till alla de möjligheter och utmaningar som förskolan erbjuder. Alla barn ska ha lika möjligheter att bredda sina lekmönster, och utvidga sina möjligheter att utvecklas och lära på alla områden, oavsett kön.

**Litteraturen ska ha en given plats i förskolan.**

Förskolebarnens språkutveckling bör stimuleras genom ett aktivt samarbete mellan förskolorna och biblioteken i stadsdelen. Projektet Stockholm Högläser, där **varje förskola utser ett läsombud** som driver det läsfrämjande arbetet, är en mycket viktig del i detta arbete.

Kultur i förskolan omfattar kultur för, med och av barn. Personalen ska ha möjlighet till kompetensutveckling inom detta område. Barnkulturplanen Kultur i ögonhöjd utgör en viktig del i detta arbete. Staden ska utveckla lösningar som låter förskolepersonal själva finna spännande kulturaktiviteter genom till exempel Kulans webbplats.

Förskolans fysiska miljö ska väcka nyfikenhet, och inspirera barn till utforskande och upptäckande. Miljön både i förskolan och i dess närområde ska ge möjlighet till en aktiv utevistelse med fysisk aktivitet. Utemiljön ska också ses som ett av förskolans pedagogiska rum. Det positiva sambandet mellan kost, rörelse och hälsa grundläggs redan i förskoleåldern. Alla barn ska få god, varierad och näringsriktig mat i förskolan.

Förskolechefen ansvarar för att barn som behöver extra stöd får det och att det sker i samverkan med föräldrarna. Stödet

ska utformas så att det stärker barnets egen lust att lära och utvecklas. Alla barn har samma möjligheter till stöd oavsett om de går i kommunal eller fristående förskola.

Ett utvecklingsområde för stadens förskolor är arbetet med flerspråkiga barn och mångkulturellt arbete. Det är angeläget att förskolan har en bra kompetens om barns språkutveckling och kan stödja flerspråkighet hos barn med annat modersmål än svenska.

## **Barn, kultur och fritid**

I det liberala Stockholm har alla barn rätt till en trygg uppväxt under goda levnadsvillkor. I stadsdelen bedrivs angelägen och viktig verksamhet i både kommunal och i fristående verksamhet genom Fryshuset för att ge alla unga i Stockholm tillgång till ett stimulerande utbud av kultur och fritidsaktiviteter. Denna på flera sätt förebyggande verksamhet ska värnas och utvecklas.

Fritidsgårdar erbjuder många ungdomar en mötesplats på lov, kvällar och helger. Det är viktigt att fritidsgårdarna arbetar förebyggande mot droger och kriminalitet. Både pojkar och flickor ska kunna känna sig trygga och välkomna. **Läxhjälp ska erbjudas alla barn.**

Behovet av fritidsverksamhet för barn i åldern 10-12 år ska särskilt uppmärksammas. Barn i denna ålder som lever i otrygghet löper extra stor risk att rekryteras till kriminella miljöer. Stadsdelsnämnden ska, tillsammans med övriga berörda nämnder och frivilligorganisationer, erbjuda meningsfull verksamhet för nyanlända barn.

Det är angeläget att man i planeringen av verksamheter för barn och ungdomar tar särskild hänsyn till behoven hos barn och ungdomar med funktionsnedsättning. Unga med funktionsnedsättning ska erbjudas att delta på samma villkor som alla andra. Utöver detta ska det ordnas lovaktiviteter speciellt riktade för ungdomar med funktionsnedsättning.

och därigenom kulturliv och idrottsaktiviteter för stadens ungdomar finns föreningsstöd att söka. Föreningsdriven ungdomsverksamhet av hög kvalitet är en viktig del av fritidsutbudet för barn och unga och ska stödjas.

**Stadens föreningsstöd ska inte ges till föreningar som inte ställer upp på de demokratiska värderingarna eller för alla lika värde.**

## **Äldreomsorg**

I Liberalernas Stockholm är det alltid den enskilde medborgaren som bestämmer hur hen ska leva sitt liv, inte politikerna. Äldre ska ha samma rätt till självbestämmande som yngre. Lagen om valfrihetssystem (LOV) är en förutsättning för fungerande valfrihet och lika villkor för mindre aktörer och ska finnas kvar. Valfrihet ska införas för boende i servicehus.

Äldreomsorgen ska hålla hög kvalitet. De äldre ska kunna känna sig trygga och omsorgen ska uppfylla deras behov och ta hänsyn till deras önskemål. Det är viktigt att äldre bemöts med värdighet och respekt och att de ska kunna påverka sin egen livssituation och omsorg. **Liberalerna föreslår att ersättningen för hemtjänst i ordinärt boende, avlösning och ledsagning höjs med 3 procent, en procentenhet mer än majoriteten.**

Alla äldre ska kunna välja ett tryggt och anpassat boende. **Personer över 85 år som så önskar ska ges plats på servicehus eller vård- och omsorgsboende, med början 1 juli 2016.**

För att ge äldre i Stockholm en god vård och omsorg krävs ett gott ledarskap samt engagerad och utbildad personal. Inom äldreomsorgen finns behov av grundutbildning som måste mötas. **Målet är att all tillsvidareanställd personal ska ha grundutbildning.**

andelen kvinnliga anställda. Kompetens och vidareutbildning ska premieras i form av högre lön.

Det är viktigt att ta tillvara kunskaperna hos personer som talar andra språk, eller har kulturell eller annan kompetens som kan höja kvaliteten i omsorgen som ges till Stockholms åldrande befolkning med bakgrund i andra länder.

Intentionen bakom det nya tidsregistreringssystemet i hemtjänsten är bra, men genomförandet har lett till höjda kostnader. **Förvaltningen ska noga följa andelen beslutade timmar som utförs och att kostnadsutvecklingen följer budgetens prognoser.**

Ett bra bemötande är avgörande för god kvalitet inom äldreomsorgen. Det är viktigt att såväl chefer som personal ständigt utbildas i stadens värdegrund. Det gäller anställda inom såväl kommunal som privat regi.

Stadsdelsnämnden ska tillhandahålla öppna verksamheter för äldre även under sommaren och storhelgerna. Det är just i semestertider, när släkt och vänner är bortresta, som man har störst behov av att kunna träffa andra. Möjligheten till samarbete med frivilligorganisationer ska därvid uppmärksammas. Nämnden bör även fortsättningsvis ta till vara den resurs som feriearbetande ungdomar utgör.

Måltiden är en viktig stund på dagen. Äldre ska alltid kunna välja på flera olika maträtter. Äldre som har hemtjänst ska alltid kunna välja om man vill ha matlåda eller få hjälp med att laga mat i det egna köket.

Äldres tillgång till kultur är särskilt viktigt. Tillgänglighet till bibliotek eller biblioteksservice ska öka för äldre som bor i äldreboenden i stadsdelen.

Dataspel som utvecklar färdigheter och stimulerar sinnena ska bli mer tillgängliga för våra äldre i stadsdelen. Modern teknik är överhuvudtaget en viktig del av vardagen för allt fler äldre. Nämnden bör samverka med frivilligorganisationer för att göra det möjligt för äldre att få hjälp med att hantera ny teknik.

Möjligheter till utevistelse ska vara en naturlig del i omvårdnaden av de äldre och kunna ske året runt för den som så önskar. Promenader är en viktig förebyggande insats som på sikt kan motverka ökat vårdbehov.

När nya bostadsområden byggs ska staden planera för fler bostäder till äldre. **Målsättningen ska vara att minst fem procent av bostäderna i större bostadsprojekt ska utgöras av vård- och omsorgsboende, serviceboende, trygghetsboende eller seniorboende.**

Äldres utsatthet ska motverkas. Stadsdelarna ska anordna regelbundna trygghetsvandringar med särskilt fokus på äldres otrygghet och tillgänglighet. **All personal i hemtjänsten ska få utbildning i att uppmärksamma och anmäla våld i nära relationer.**

## **Stöd och service till personer med funktionsnedsättning**

I Liberalernas Stockholm ska alla människor tillförsäkras integritet, självbestämmande och delaktighet oavsett om de har en funktionsnedsättning eller inte. Personer med funktionsnedsättning ska, så långt det är möjligt, ha samma möjligheter som alla andra att leva ett självständigt liv och att ha ett arbete att gå till.

Rätten att välja boende, daglig verksamhet, hemtjänst, ledsagning, avlösning, korttidstillsyn och personlig assistans värnas.

En rättssäker bedömning kräver att brukaren får träffa en handläggare som har goda kunskaper om brukarens funktionsnedsättning och behov. **Biståndsbedömare ska ha större möjlighet till specialisering inom ett visst funktionshinder.**

Ohälsa är ett större problem bland funktionshindrade än i befolkningen som helhet. Deltagare i daglig verksamhet bör ges friskvårdsbidrag och möjlighet till friskvård på arbetstid.

Vi föreslår att **habiliteringsersättningen i daglig verksamhet höjs med 15 procent.**

Riktlinjerna för ledsagning förtydligas så att det framgår att ledsagning ska beviljas för inköp av dagligvaror, liksom för att synskadade föräldrar ska kunna följa med sina barn på aktiviteter som tillhör ett normalt föräldraskap.

Den övre beloppsgränsen för ledsagares omkostnader vid aktiviteter bör höjas från 300 till 400 kr/mån. Riktlinjerna bör ändras för att göra det lättare att spara belopp till enstaka särskilda evenemang.

Fler bostäder måste byggas för personer med fysisk och psykisk funktionsnedsättning. Bostäder för personer med funktionsnedsättning måste planeras in i nya stadsdelar i ett tidigt skede.

Stockholm ska vara världens mest tillgängliga huvudstad. Staden ska fortsätta sitt arbete med att avskaffa kvarstående enkelt avhjälpbara hinder och för att öka tillgängligheten i samhället.

Personer med funktionsnedsättning ska ges ett värdigt bemötande i sina kontakter med nämndens personal.

## **Individ- och familjeomsorg inklusive socialpsykiatri**

Tidiga insatser för utsatta barn är av central betydelse. Alla inblandade aktörer ska arbeta tätt tillsammans för att förebygga att barn och vuxna far illa och reagera snabbt och effektivt om det ändå sker. Nämnden ska fortsatt beakta barnperspektivet och säkerställa barnens rättigheter i enlighet med FN:s barnkonvention.

Personalomsättningen bland socialsekreterare är hög också i vår stadsdel. Det krävs ett genomgripande lyft av socialsekreterarnas situation, där hela arbetssituationen och arbetsmiljön måste förbättras. Socialsekreterarna måste få större möjlighet att göra karriär inom sitt yrke. **I ett första steg bör lönen för de socialsekreterare som arbetar med barn- och ungdomsärenden höjas. Højningen motsvarar 1500 kr per anställd och månad i genomsnitt.**

Socialsekreterarnas möjlighet till karriärutveckling ska därvid prioriteras.

Insatser för kvinnofrid, arbetet mot våld i nära relationer och arbetet mot hedersrelaterat våld och förtryck ska fortsatt prioriteras.

Föräldrastödsinsatser ger goda effekter. Föräldrastödsprogram som Komet och ABC ska alltid erbjudas föräldrar i förebyggande syfte för att minska våld inom familjer.

Barn och ungdomar i familjehem är en högt prioriterad målgrupp. Rekrytering och kvalitetssäkring av familjehem för ensamkommande flyktingbarn och flyktingungdomar är prioriterad och ska fortsätta. När barn omhändertas enligt LVU ska placering i det egna hemmet användas i ytterst begränsad omfattning.

De elever som har de sämsta förutsättningarna hemma ska ha bäst förutsättningar i skolan. Skolan är den viktigaste skyddsfaktorn för barn som far illa. Det stödmaterial som finns för samverkan mellan skolan och socialtjänsten måste hållas aktuellt och spridas till skolorna. Socialtjänsten ska ha en namngiven kontaktperson som skolorna kan vända sig till.

Elever har alltid rätt att få ta del av undervisningen i skolan. Skolan och socialtjänsten ska arbeta aktivt för att få tillbaka så kallade "hemmasittare" till skolan och ska bevaka att skolplikten uppfylls.

Barn som omhändertagits av socialtjänsten har samma rätt till en bra utbildning som alla andra. Stockholms stad ska ställa höga krav på placerade barns skolgång och kräva att bland annat läxhjälp finns för placerade barn. Inget barn ska placeras utan att det finns en skolplanering.

Det drogförebyggande arbetet ska fortsatt prioriteras. Obligatoriska föräldrasamtal ska hållas senast inom 24 timmar när en påverkad minderårig påträffats av polis eller socialtjänst eller när en ungdom anmäls för brott.

Det är viktigt att nämnden samarbetar med bostadsbolagen för att förebygga vräkningar. Inga barnfamiljer ska behöva vänta mer än en vecka på att få sitt första budget- och skuldrådgivningssamtal.

Nämnden ska arbeta för att sysselsättningen till personer med neuropsykiatrisk funktionsnedsättning och lindrig utvecklingsstörning förbättras.

### **Demokratiarbetet**

Alla stadsdelar har ett ansvar att bekämpa våldsbejakande extremism främst i det förebyggandet arbetet men också tidigt ingripa när invånare befinner sig i riskzonen för radikaliserings. Detta arbete måste bedrivas i nära samverkan med andra nämnder och utomstående aktörer. Varje stadsdelsnämnd bör ha en konkret handlingsplan som specificerar hur detta arbete ska gå till.

Demokratiarbetet i stadsdelen ska fokusera på att motverka radikaliserings till extremism bland i synnerhet unga. Detta är prioriterat framför insatser som syftar till att utbilda föreningar och invånare i demokratiskt arbete, något som de själva är bäst på att hantera. Det tillhör inte stadsdelsnämndens kärnuppgifter att anordna folkliga evenemang i form av kampanjer eller särskilda dagar för utsatta grupper eller stadsdelsområden.

Tjänstemännen i förvaltningen måste ha tid och resurser att fokusera på kärnverksamheterna. I detta uppdrag ingår att behandla alla invånare lika, att ge samma kvalitet i samhällets service oavsett vem det är. Detta är den absolut viktigaste demokratiaspekten, att stadsdelsförvaltningen och nämnden tillämpar demokratiska värderingar i praktiken.

Vi kan konstatera att beredningarnas arbete går trögt, särskilt demokratiberedningen, och inget konkret har kommit ut av allt sammanträde under ett års tid. Flera av beredningarna bör avskaffas i deras nuvarande form. Handlingsplan för ökat valdeltagande (sid 31), bör inte tas fram av stadsdelsnämndens politiker utan av professionella experter på området.

## Stadsmiljöverksamhet

Stockholmarna ska ha en levande, trygg och välskött stadsmiljö. Skärholmens stadsdelsnämnd ska ha möjlighet att göra sina egna prioriteringar inom stadsmiljöområdet, det är de som bor i stadsdelen, och de som arbetar för den, som vet bäst vad de vill ha och behöver.

Upplevelsen av Stockholm som en attraktiv, grön och trygg stad ska öka. I takt med att staden växer även i vår del av Stockholm så ökar trycket på grönområden, parker och vårt naturreservat vilket också ställer högre krav på skötsel och underhåll i Skärholmen.

Stockholm ska vara klotterfritt och det ska vara rent och städat på allmänna platser. Stadens städ- och klottergaranti gäller, vilket innebär att städning och tömning av offentliga papperskorgar, liksom klottersanering, ska ske inom 24 timmar efter anmälan.

Nämnden ska samverka med andra stadsdelsnämnder och med trafik- och renhållningsnämnden för ett snyggt och välskött Stockholm. Skadedjursbekämpning ska upprätthållas för att minska nedskräpning från fåglar och andra skadedjur i bostadsområden, på gator och torg, i parker och på badplatser.

All planering av den yttre miljön ska ske med särskild hänsyn till behoven hos barn, äldre och personer med funktionsnedsättning. Lekplatser ska utformas så att barn med funktionsnedsättning kan använda dem och vid renovering ska hänsyn tas till tillgänglighetsskapande åtgärder. Parkvägar och parkbänkar ska tillgänglighetsanpassas. Trappor ska vid upprustning kompletteras med ledstänger, barnvagnsramper och kontrastmarkering.

## Ekonomiskt bistånd

Det ekonomiska biståndet ska vara en utväg för att hjälpa den som under en viss tid i livet inte har några andra medel till sin försörjning. Inriktningen för politiken är att människor ska gå från bidrag till självförsörjning. **En grundläggande prioritering i politiken måste vara barns lika rätt till en god uppväxt oavsett familjens omständigheter.**

Möjligheten att utöva idrott och delta i kulturaktivitet är skyddsfaktorer för barn som växer upp i utsatta familjer. Liberalerna föreslår att **alla barnfamiljer med försörjningsstöd ska kunna ansöka om att avgiften för kulturskola, idrottsförening eller annan regelbunden fritidsverksamhet ska ingå i biståndet.**

För att stärka incitamenten att gå från bidrag till arbete vill Liberalerna att mottagare av ekonomiskt bistånd i Stockholms stad **ska få undanta 35 procent av arbetsinkomster utan att det påverkar rätten till försörjningsstöd**, så kallad jobbstimulans.

### **Arbetsmarknadsåtgärder**

I Liberalernas Stockholm har alla som kan arbeta ett jobb att gå till. Jobbtorg Stockholm fortsätter att vara huvudarenan för stadens arbetsmarknadsåtgärder. Stadsdelsnämndens huvuduppgift är att se till att fler mottagare av ekonomiskt bistånd kan gå vidare till insats på jobbtorgen.

Att få in en första fot på arbetsmarknaden, och få erfarenhet och referenser, är ett viktigt steg i arbetslivet. Staden ska fortsätta erbjuda ungdomar i Stockholm feriearbeten under både sommar- och vinterferier samt på helgerna. Feriearbetande ungdomar ska kunna erbjudas arbete utanför den egna stadsdelen.

Majoriteten har ökat antalet sommarjobb, men samtidigt utökat målgruppen till att även omfatta 18-åringar. Resultatet har blivit att en lägre andel av de sökande har beviljats ett sommarjobb. Det är inte rimligt att unga vuxna, som själva bär ansvaret för sin försörjning, ska konkurrera med ungdomar om de sommarjobb som staden anordnar.

Staden ska samverka med det privata näringslivet för att företag ska ta emot fler feriearbetande ungdomar. Staden ska utreda behovet av och möjligheten att kompensera företag som tar sig an feriearbetande ungdomar som annars skulle varit hänvisade till ett kommunalt feriearbete.

## Bilaga 3. Ersättaryttrande, Centerpartiet

Skärholmens SDN 2015-12-27

Ärende 5

Verksamhetsplan 2016 för

Skärholmens stadsdelsnämnd

Erik Sihlberg (c)

**Ersättaryttrande**

Centerpartiet står för en närodlad politik där beslut ska fattas så nära människor som möjligt. Vi har en vision om ett Stockholm som är öppet, grönt och företagsamt. En stad där företagsamhet frodas, människor upplever frihet och alla är välkomna. Staden ska erbjuda stockholmarna en effektiv välfärd med stor valfrihet och mångfald bland utförarna. Politikens uppgift är att garantera kvalitet och se till att skattepengarna används på bästa sätt. I den verksamhetsplan som majoriteten **lägger inför** Skärholmens stadsdelsnämnd finns en hel del som oroar. Saknaden av riktade gröna förslag för stadsutveckling och en utveckling av den moderna gröna staden lyser särskilt med sin frånvaro, liksom en tydligare bild av hur man förväntas samverka med andra förvaltningar och nämnder i staden. Det finns också en fortsatt oro för att den rödgrönrosa majoriteten väljer att sätta ideologi framför kvalitet och genomförbarhet i frågan om huvudmannaskap kring stadsdelens verksamheter, och minskar således människors möjlighet till valfrihet och försvårar för seriösa aktörer. Bra skatter rättar till miljöproblem istället för att behandla arbeten och företagande som problem. För oss är miljö en kärnverksamhet, för majoriteten är miljö istället en lyx att dra in på. Att Stockholms stad rasade 26 platser i Svenskt näringslivs senaste kommunrankning av näringslivsklimat talar sitt tydliga språk, och här har vi också huvudkritiken till den styrande majoritetens bristande budgetarbete: Trots två omgångar skattehöjningar om totalt 57 öre (knappt 1,4 miljarder i ökade intäkter, nog för att finansiera mer än ett Skärholmen till) så ser vi inte riktade

satsningar på så mycket alls. Det finns ingen tydlig riktning för politiken, som missar att förbättra för stockholmarna.

Skärholmen är en stadsdel med stor potential. Vi ser inte stadsdelens socioekonomiska situation som given, utan som något för näringslivet att arbeta bort, om vi inte står i vägen. När vi åter klättrar i kommunrankningen ska det fara på grund av, inte trots Skärholmens bidrag till regionen.

I den budget som Centerpartiet lagt inför 2016 finns ett flertal riktade satsningar som berör de områden som Skärholmens stadsdelsnämnd ansvarar för, och som således skulle ha legat till grund för en verksamhetsplan som levererar en öppen och grön stadsdel 2016:

### **Stadsdelsförvaltningen**

Stadsdelsnämnden är den nämnd och förvaltning som medborgarna tillsammans med stadsbyggnadsnämnden oftast kommer i kontakt med. Det är viktigt att korrekt hjälp snabbt står att få när den enskildes sociala situation så kräver, men samtidigt ska nämnden vara så tillåtande och smidig som det bara går i frågor om tillstånd, valfrihet av utförare och stadsdelsutveckling. Här ser vi alltså en utmaning med det Rödgrönrosa styret som förvaltningen nu har att förhålla sig till. Försök har redan gjorts att ta tillbaka exempelvis Fryshusets hyllade verksamhet i egen regi, och den egna hemtjänsten kämpar fortfarande med underskott som trots ökat skatteuttag tas från bland annat stadsmiljöarbetet. Skärholmen kan bättre.

**Förskoleverksamhet**

Inom förskolan vill vi satsa på att tillaga maten där den konsumeras, och att öka det närodlade inslaget bland råvarorna. Vi värnar valfriheten och ser allvarligt på försök till

återkommunaliseringar. Utemiljön är viktig, och bör ses som en del av de pedagogiska verktygen. I

Skärholmen har vi alla möjligheter att ge våra barn friluftsupplevelser. VAB-dagar fortsätter att vara en utmaning för arbetande småbarnsföräldrar, och därför är det även viktigt att förskolor arbetar med olika åtgärder för att minska smittspridning.

Stadsdelsnämnderna ska under 2016:

- Ta fram en best-practice för minskad sjukdomsspridning
- Ta fram lämpliga platser för odlingslotter för förskolornas användning
- Öka antalet förskolor med tillagningskök
- Verka för en mångfald av utövare och alternativ
- Inrätta fler parklekar med djurhållning.

## **Äldreomsorg**

Äldreomsorgen ska hålla hög kvalitet. De äldre ska kunna känna sig trygga och omsorgen ska uppfylla deras behov och ta hänsyn till deras önskemål. Det är viktigt att äldre bemöts med respekt och att de ges möjlighet att påverka sin egen livssituation och omsorg.

Staden ska höja ambitionen avsevärt i frågan om upphandling av livsmedel och mat till förskolor, skolor och äldreboenden. Den mat som staden handlar upp ska möta samma krav avseende djurhållning och miljö som ställs på svenska livsmedelsproducenter. Att äldreomsorgen i alla avseenden genomsyras av valfrihet för den enskilde är centralt.

Stadsdelsnämnderna ska under 2016:

- Verka för en mångfald av utövare och alternativ.
- Tillsammans med äldrenämnden formulera en utevistelsegaranti
- Satsa på matglädje för äldre

## **Stadsmiljöverksamhet**

Stadsdelsnämnderna ansvarar för skötsel och underhåll samt renhållning av

parker, naturområden, parkvägar och naturreservat.

Stockholms skönhet är ofta intimt förknippat med närheten till vattnet. Men vid sidan av vattnet är det nog stadens parker och grönområden som många besökare tar med sig hem som bestående intryck av Stockholm. Stockholms parker och torg är en viktig förutsättning för utvecklingen av Stockholm. De ger oss mötesplatser som är till för alla och har både estetiska, sociala, kulturella och ekologiska värden. Alla dessa värden bidrar aktivt till människors hälsa och välbefinnande. Centerpartiet vill höja statusen på Stockholms parker. Vi

menar att vi ska värna Stockholms parker och låta parkerna vara just parker. Vi motsätter oss att parkmark systematiskt får ge vika när intressekonflikter uppstår – det handlar om allt från förskolpaviljonger till fotbollsplaner. I en stad finns det givetvis många olika funktioner och intressen som måste samsas. Detta måste dock i större utsträckning lösas genom bättre samhällsplanering – exempelvis genom att bygga mer på höjden – och inte genom att se stadens parker som en outnyttjad markresurs. Vi kommer under mandatperioden att vara det parti som tydligast står upp för stadens parker, att de ska besvaras och utvecklas och att Stockholm ska fortsätta vara en stad en där alla har tillgång till grönområden. Stadsdelsnämnderna ska under 2016:

- Höja ambitionen för drift och underhåll av stadsmiljön
- Aktivt arbeta enligt stadens riktlinjer för idéburen stadsförbättring

### **Minska byråkratin och öka demokratin**

Centerpartiet vill ha en närodlat politik där beslut fattas så nära medborgarna som möjligt. Därför tycker vi att stadsdelsnämnderna ska ha mer makt men framför allt ökat ansvarsutkrävande. Idag ligger stor makt över stockholmarnas vardag hos stadsdelsnämnderna. Trots detta är vetskapen om vem som fattar beslut liten, och få politiker i stadsdelsnämnderna är kända för allmänheten. Genom att slå ihop ett antal stadsdelsnämnder kan ansvarsutkrävandet öka och tydligheten i beslutsfattandet öka.

**I övrigt så hänvisar jag till Centerpartiets budgetförslag för Stockholms stad 2016.**

**Bilaga 4: Ersättaryttrande, Kristdemokraterna**

2015-12-17

Beslutsärende Verksamhetsplan 2016 för  
Skärholmens stadsdelsnämnd, dnr. 1.1/740-2015

Skärholmens Stadsdelsnämnd

Thomas Flank (e.y.)

**Ersättaryttrande**

Om jag hade haft rösträtt skulle jag ha yrkat enligt följande:

1. Att avslå Skärholmens stadsdelsnämnds förslag till beslut
2. Skärholmens stadsdelsnämnd ges i uppdrag att återkomma till nämnden med en verksamhetsplan i överensstämmelse med vad som anförs i detta beslut samt i enlighet med Kristdemokraternas budgetreservation i kommunfullmäktige
3. Att därutöver anföra följande:

Stadsdelsnämnderna har en viktig roll i staden genom att vara en lokal länk samt ansvara för dialog mellan medborgare och stadens organisation och förtroendevalda. Nämnderna ansvarar för många av de frågor som påverkar människors vardag och välfärd. Kristdemokraterna värnar valfriheten inom barnomsorg, skola och äldreomsorg. Vi vill minska barngruppernas storlek i förskolan och erbjuda alla som är över 85 år och som så önskar rätt till äldreboende. Det är viktigt att Stockholm är rent och tryggt.

**Förskoleverksamhet**

Barnomsorgen finns till för barnen och inte tvärtom. Föräldrar ska kunna välja den barnomsorg som är bäst för deras barn. Det kan handla om både förskola och pedagogisk omsorg i hemmet i form av dagbarnvårdare, flerfamiljssystem eller egen omsorg. Föräldrarna ska ha tillgång till god information om olika utförare och olika former av barnomsorg för att kunna göra ett aktivt val. Fristående och kommunala verksamheter ska behandlas lika.

Förskolans organisation ska säkerställa att alla barn blir sedda och känner sig trygga. Små barngrupper är viktigt för att barn

ska kunna knyta an och känna trygghet och arbetsro. Inte minst är det viktigt för de yngsta barnen. Antalet barn i småbarnsgrupperna (1-3 år) bör därför inte vara fler än 12 barn per grupp och grupperna för de äldre barnen (4-5 år) bör inte bestå av fler än 15 barn. Kristdemokraterna har avsatt 40,3 miljoner kronor för detta ändamål i vår budget för Stockholms stad 2016. Detta innebär ett rejält steg framåt i arbetet mot mindre barngrupper i förskolan. Kristdemokraterna prioriterar en satsning på små barngrupper framför den rödgrönrosa majoritetens satsning på rätt till heltid i förskolan för barn till föräldralediga.

Lärandet förutsätter trygghet och omsorg. Den delen måste prioriteras när alltmer fokus läggs på språk och matematik. Kristdemokraterna vill lyfta omsorgsperspektivet mer än vad som görs idag.

### **Verksamhet för barn, kultur och fritid**

Den öppna förskolan är en uppskattad och efterfrågad verksamhet. Den erbjuder viktig stimulans och gemenskap till barn och stöd och utbyte till föräldrar och dagbarnvårdare. Öppna förskolan kan med fördel bedrivas i samarbete med frivilligorganisationer.

Fler familjecentraler bör inrättas där mödravårdscentral, barnavårdscentral och socialtjänsten kan samverka för att tidigt upptäcka barn som riskerar att fara illa och stötta familjer på olika sätt.

Stadens fritidsverksamheter ska genomsyras av ett aktivt värdegrundsarbete. Tolerans, förståelse för olikheter och respekt för andra ska präglade skolans vardag. Verksamheterna är inte värdeneutrala, utan ska tydligt ta ställning för grundläggande värderingar som alla människors lika och okränkbara värde, jämställdhet mellan könen och medmänsklighet. Ledarnas engagemang och förståelse för vikten av en tydlig värdegrund är avgörande.

### **Äldreomsorg**

Rätten att bestämma över sin egen vardag upphävs inte vid någon viss ålder. Vi har alla olika behov och önskemål. Vi välkomnar privata, ideella och kooperativa alternativ. Mångfalden av aktörer inom välfärden ökar kvaliteten och förbättrar verksamheterna.

Valfriheten har skapat alternativ som är tillgängliga för alla, inte bara för personer med höga inkomster. Varje människa har unika önskemål och förutsättningar. Utan konkurrens får vi ingen verklig valfrihet och valmöjligheterna blir betydligt färre. Vi ser med stor oro på att valfriheten inom välfärden succesivt minskar.

Kristdemokraterna vill införa en äldreboendegaranti. Alla som är 85+ ska ha rätt till äldreboende, utan biståndsbedömning. Vi avsätter 25 miljoner kronor för detta ändamål i budgeten för Stockholms stad 2016.

Hemtjänsten är avgörande för att många äldre ska ha möjlighet att fortsätta bo kvar hemma.

Kristdemokraterna vill utöka valfriheten för val av servicetjänster inom hemtjänsten. Det ska inte enbart vara enkelt att välja utförare av hemtjänst utan också vilken typ av tjänster man behöver hjälp med. Vi vill förenkla biståndsbedömningen och erbjuda alla över 80 år sex timmar att fritt förfoga över vad gäller olika servicetjänster.

Kristdemokraterna satsar på en höjd hemtjänstpeng (26 miljoner kronor) och en höjd peng till dagverksamheter (1,3 miljoner kronor).

Kristdemokraterna vill öka välbefinnandet inom äldreomsorgen genom god mat, utevistelser och kulturupplevelser. Vi avsätter 15 miljoner kronor för detta i budget 2016. Vi vill vidare att Äldre direkt även framöver ska vara öppet på helger och vi avsätter 2 miljoner kronor till detta i budgeten för 2016.

Det har påbörjats ett arbete med inriktningen att Stockholms läns kommuner ska ta över och skatteväxla hemsjukvården. Det övergripande målet är att uppnå en god, trygg och säker vård samt en effektiv användning av samhällets resurser. Kristdemokraterna vill att hemsjukvården kommunaliseras och välkomnar ett fortsatt arbete för att åstadkomma detta.

### **Stöd och service till personer med funktionsnedsättning**

Stadens arbete ska präglas av tydligt brukarfokus. Alla personer med funktionsnedsättning ska erbjudas en god omsorg, stöd och service. Insatserna ska utformas med respekt för den enskildes önskemål och syfta till att skapa förutsättningar för självständighet och delaktighet i samhället.

Den enskildes rätt till individuell behovsprövning och att beslutade insatser verkställs inom skälig tid ska följas.

Staden bör utreda förutsättningarna för personer över 65 år att fortsätta delta i daglig verksamhet, i första hand för personer med psykisk ohälsa. Deltagarna i daglig verksamhet ska ges möjlighet till kontakter med den ordinarie arbetsmarknaden. Stadsdelsnämnderna ska samarbeta med arbetsmarknadsnämnden i syfte att visa vägar till arbete.

Personer med funktionsnedsättning ska ges ett värdigt bemötande i sina kontakter med personal hos stadens nämnder, bolag och samarbetspartners. Här är Stockholms stads bemötandeguide, som har tagits fram av socialnämnden i samråd med funktionshinderrörelsen, ett viktigt redskap.

Kristdemokraterna har tidigare drivit igenom att inriktningen vid större bostadsexploateringsprojekt ska vara att projekten innehåller en andel om minst fem procent lägenheter för särskilt boende med prioriterad inriktning boenden för personer med funktionsnedsättning. Majoriteten har beslutat att denna princip ska gälla för projekt med fler än hundra lägenheter. Kristdemokraterna välkomnar detta förslag.

### **Individ- och familjeomsorg inklusive socialpsykiatri**

Föräldrastödinsatser ger goda effekter. Forskning visar att den största förebyggande effekten, för att barn inte ska få problem senare i livet, nås om insatser som föräldrastödsprogram riktas till alla familjer/vårdnadshavare. Det är samtidigt viktigt med riktade insatser till enskilda familjer och gruppstödinsatser till utsatta barn respektive föräldrar som brister i sitt föräldraskap.

Fältassistenter är en nödvändig resurs i stadens preventiva arbete med ungdomar. Deras mycket viktiga arbete med ungdomar i staden ska stödjas och i vissa stadsdelar utökas. Kristdemokraterna stöder den nya majoritetens satsning på fler fältassistenter. Vi vill också att Alliansens satsning på att fältassistenter ska ha en tydlig närvaro i tunnelbanan fortsätter.

Insatser för kvinnofrid och arbetet mot våld i nära relationer ska fortsatt prioriteras av samtliga stadsdelsnämnder och ska utgå från stadens program för kvinnofrid och riktlinjer för personal inom socialtjänsten som möter våld i nära relationer i sina verksamheter. Även män drabbas av våld i nära

relationer. Arbetet ska därför vara könsneutralt och kompetensen kring detta bör stärkas hos berörd personal. Det arbete som bedrivs inom Relationsvårdscentrum kan med fördel spridas till fler stadsdelar.

Arbetet mot hedersrelaterat våld är mycket angeläget. Kristdemokraterna vill därmed att Origos verksamhet permanentas.

Stadsdelsnämnderna ska stödja ideella krafter som verkar för trygghet, till exempel nattvandrare.

### **Stadsmiljöverksamhet**

Stockholm ska vara klotterfritt och det ska vara rent och städat på allmänna platser såsom gator, torg och parker. På Kristdemokraternas initiativ finns nu appen Tyck Till som gör det lätt att felanmäla bland annat nedskräpning och klotter. Stadsdelsnämnderna ska samverka sinsemellan och med trafiknämnden för att hela staden ska vara snygg och välskött. Stadens städgaranti ska gälla, vilket innebär att städning och tömning av offentliga papperskorgar ska ske inom 24 timmar efter anmälan.

Kristdemokraterna avvisar bestämt den nya majoritetens förslag att minska Stockholms stads budget för att hålla staden ren och satsar istället sammanlagt 32 miljoner kronor på att hålla staden rent och tryggt.

### **Ekonomiskt bistånd**

Kristdemokraterna vill införa en fritidspeng för barn och unga i Stockholms stad och avsätter sex miljoner för denna reform i budget 2016.

En fritidspeng i Stockholms stad skulle ge barn i ekonomiskt utsatta familjer möjlighet att delta i fritidsaktiviteter som de annars inte har tillgång till. Kristdemokraternas förslag skulle bidra till att ge fler barn och unga en aktiv och meningsfull fritid.

### **Arbetsmarknadsåtgärder**

Staden ska erbjuda ungdomar feriearbeten under både sommar- och vinterferier. Det är viktigt att staden eftersträvar att ungdomar med funktionsnedsättning erbjuds feriearbete. Staden ska samverka med det privata näringslivet för att företag ska ta emot fler feriearbetande ungdomar.